

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Miljødirektoratet

Dato: 28.02.2025
Deres ref: 2025/2118
Vår ref: 24/01649

NIBIO
Postboks 115, 1431 Ås
Tlf: 406 04 100
post@nibio.no
nibio.no

Org. nr: 988 983 837

Innspill til forslag til ny bestemmelse i naturmangfoldloven - forbud mot nye torvuttak

Vi viser til deres høring 19. desember 2024, om forslag til ny bestemmelse i naturmangfoldloven, om forbud mot nye torvuttak.

Klima- og miljødepartementet har foreslått en ny bestemmelse i naturmangfoldloven kap. VI § 56:
§ 56a. (forbud mot næringsmessig uttak av myr)

*Næringsmessig uttak av myr til torvprodukt eller andre tekniske formål er forbudt.
Forbudet gjelder ikke uttak fra områder som er åpnet for næringsmessig uttak av myr i arealplan etter plan- og bygningsloven fastsatt før x.x.202x.*

NIBIOs vurdering

NIBIO anerkjenner myndighetenes ønske om å bevare torvområder da de er viktige karbonlagre og viktig for naturmangfold. NIBIO har omfattende kompetanse om myr og torvområdenes økologiske og klimatiske betydning. Vi utvikler og formidler faggrunnlag for bærekraftige forvaltningsstrategier for å beskytte og restaurere karbonrike økosystemer og samarbeider med myndigheter og andre aktører for å gjennomføre tiltak som reduserer ødeleggelse av torv- og myrområder.

Vi stiller imidlertid spørsmål ved om det planlagte forbudet mot næringsmessig uttak av myr til torvprodukt er et treffsikkert og målrettet tiltak for å bevare naturmangfoldet og redusere klimagassutslipp.

NIBIO

Størst uttak av torv til omdisponering av areal

I høringsnotatet er det naturlig et hovedfokus på uttak av torv til dyrkingsmedier og jordforbedringsmidler. Vi vil likevel få påpeke forholdsmessighetene ved ulik bruk og forvaltning av myr, jfr. Miljødirektoratets utredning om forbud mot nedbygging, etter Stortingets anmodningsvedtak. Ved omdisponering av myr til ulike utbyggingsformål som næringsområder, boligområder, hytteområder og ulike typer infrastrukturprosjekter som vei- og jernbane, foretas omfattende masseutskifting. Skjebnen til de store mengdene torvmasser som tas ut ved utbyggingsprosjekter er uvis, og i mange tilfeller ender slike masser på ulike typer deponier, og det mangler samlede oversikter over jord- og steinmasser som ikke er forurenset og som oppstår i bygge- og anleggsprosjekter i dag, og hvordan disse disponeres. Omfanget av fjerning av torv ved omdisponering er meget stort hvis en sammenligner med uttak av torv til dyrkingsmedier i Norge i dag. Vi etterlyser en helhetlig forvaltningsplan for torvressursene i Norge.

Begrenset med alternativer til torv for dyrkingsmedier

Uttatt torv til dyrkingsmedier nyttes til produkter for produksjon av planter, både av profesjonelle yrkesutøvere og private hobbyaktører.

Det gjøres i høringsnotatet antagelser om at det vil bli utviklet tilstrekkelige mengder av torvfrie produkter både til forbrukere og gartnerisektoren på sikt. NIBIO og andre kunnskapsmiljøer har sammen med næringsaktører i mange år arbeidet for å finne fullgode erstatninger for torv, men frem til nå er det ikke funnet et enkeltstående materiale som kan erstatte torv fullstendig som ingrediens i vekstmedier. Derimot er en kommet langt med utviklingen av torvreduserte dyrkingsmedier, og flere av disse har bedre bruksegenskaper enn rene torvbaserte dyrkingsmedier. Selv om det finnes torvfrie dyrkingsmedier på markedet, er det så langt svært begrensede volum i omsetning. Flere av de norske produsentene av dyrkingsmedier angir at om lag 1 % av markedet utgjøres av torvfrie dyrkingsmedier. I høringsnotatet står det at Klima- og miljødepartementet mener at det allerede finnes et tilstrekkelig tilbud av torvfrie erstatningsprodukter innenfor et rimelig kostnadsintervall. NIBIOs erfaring med testing av slike produkter har vist at de gjennomgående er vesentlig dårligere egnet til dyrking av planter enn torvreduserte typer, som oftest er både billigere og lettere å lykkes med for folk uten spesielle kunnskaper om plantedyrking. Etersom det er begrenset tilgang på gode kompostprodukter som kan brukes i dyrkingsmedier (kvalitetsklasse 0 og I i henhold til Gjødselforeforskriften), brukes kompost nå i hovedsak for å lage torvreduserte dyrkingsmedier. Ved revisjonen av Gjødselforeforskriften ble det ikke gjennomført noen endringer som ville kunne øke mengden aktuell kompost til bruk i dyrkingsmedier.

Det materialet som har vist seg å være mest lovende i torvfrie dyrkingsmedier er trefiber. I Norge er Fibergrow® fra Hunton på Gjøvik det produktet som en har fått erfaring med både fra forsøk og praktisk dyrking. Det har vist seg at Fibergrow® i særlig grad egner seg til å erstatte andre typer industrielt fremstilte dyrkingsmedier, som steinullmatter og perlitt i veksthusproduksjon av tomater og agurk. Produksjonen av steinullmatter og perlitt gir store utslipp av klimagasser ved produksjon, og er ikke gjenvinnbare. Brukte dyrkingsmedier må derfor leveres til godkjente

NIBIO

avfallsmottak. Gjennom forskningsprosjektet SUBTECH har en funnet at Fibergrow var minst like godt egnet som dyrkingsmedium til tomat og agurk og dyrkere ble derfor anbefalt å fase ut bruk av steinullmatter.

Det har vist seg langt mer krevende å få til brukelige dyrkingsmedier ved å erstatte torv med trefibermaterialer som Fibergrow. Utfordringen er å lage dyrkingsmedier med tilstrekkelige fysiske-, kjemiske- og biologiske egenskaper for dyrking av planter. I Norge er det en målsetning om økt selvforsyningsgrad av mat, og det er ønskelig med større andel plantebasert mat i forhold til animalske produkter. For å lykkes med dette er en bl.a. avhengig av egnede dyrkingsmedier for oppal av småplanter for utplanting på jordbruksareal. Det er også en økende trend å produsere bær under tak i stedet for på friland. Internasjonalt er det angitt et raskt økende behov for dyrkingsmedier både til veksthusnæringen, kontrollert dyrking under tak og for oppal av småplanter for utplanting på friland. Man er fortsatt langt fra å kunne produsere slike dyrkingsmedier uten bruk av torv.

Det er derfor behov for en storstilt satsing på utvikling av torvfrie dyrkingsmedier. Per i dag er omfang og finansiering av forskningsinnsats altfor liten til å kunne lykkes med å erstatte torv i dyrkingsmedier og jordforbedringsmidler.

Etter NIBIOs oppfatning er det en svært stor risiko for at man vil måtte importere egnede, ofte torvholdige dyrkingsmedier. Import av torvbaserte dyrkingsmedier fra utlandet vil undergrave målet om beskyttelse av naturmangfold og reduksjon av klimagassutslipp, og et forbud mot torvuttak vil gjøre Norge mer avhengig av import av torv og dyrkingsmedier fra andre land. Dette vil svekke Norges ambisjon om økt selvforsyning av mat.

Europas største torvressurser finner vi i Russland. Etter deres invasjon av Ukraina, har import av torv fra Russland til europeiske land vært minimal. Det har ført til et endret marked for torvbaserte produkter og tidvis knapphet. Betydelige mengder av Europas forbruk av torv til dyrkingsmedier kommer nå fra myrområder i Estland, Latvia og Litauen. Ut fra et beredskapshensyn vil det være svært risikofylt å avskjære muligheten for å ta ut torvressurser i Norge, som vi bl.a. vil være avhengig av for å opprettholde vår produksjon av viktige grønnsaker.

NIBIO anser en målsetning om at alle dyrkingsmedier som omsettes i Norge i hovedsak skal være torvreduserte som oppnåelig, men en total utfasing av torv er neppe realistisk, verken på kort eller mellomlang sikt. For det første vil det mangle tilstrekkelige mengder av egnede kompostprodukter som tilfredsstillt kravene i Gjødselforskriften. For det andre har vi ennå ikke funnet og verifisert erstatninger for torv med like gode fysiske-, kjemiske- og biologiske egenskaper.

Ved økt grad av torvreduksjon i dyrkingsmediene, vil en minske behovet for å etablere nye uttak av torv. NIBIO mener det kan være hensiktsmessig å ha et rullerende uttaksareal for torv på om lag 10 000 dekar. Det vil innebære behov for nye uttaksareal, anslagsvis 200 dekar årlig med en beregnet produksjonstid på minst 50 år. Uttaksareal må i så fall etableres på områder der det allerede har vært foretatt terrenginngrep som grøfting o.l., slik at en ikke berører intakte myrareal. På et areal på 200 dekar vil en kunne produsere 6 000 m³ torv årlig, et produkt det vil være behov for i samfunnet for å bidra til å oppnå økt selvforsyning av mat, og særlig grøntprodukter hvor

NIBIO

selvforsyningen er lav i dag. Ved avslutning av torvuttak må det legges til rette for å etablere forhold for ny vekst av torvmoser.

NIBIO vil i så måte gjøre departementet oppmerksom på at det foregår omfattende arbeid med å utvikle bærekraftig torvproduksjon i Tyskland, Nederland og Canada med såkalt sphagnum paludikultur. Torvhøstet areal vil oftest kunne reverseres og settes tilbake til karbonbindende våtmark med sphagnum-paludikultur. Tyskland (Greifswald Mire Centre (GMC) og Universitetet i Greifswald), har vært pionerer innen forskning og utprøving av sphagnum farming. Pilotprosjektet i Hankhauser Moor i Niedersachsen, som startet i 2011, dyrker sphagnum på tidligere drenerte myrer for bruk som alternativ til naturtorv i hagebruk. Nederland har også sphagnum-produksjon (Omhoog met het Veen - AddMire), hvor restaurering av våtmarker kombineres med å dyrke sphagnum på tidligere jordbruksland. I Canada har sphagnum-dyrking pågått siden tidlig 2000-tallet (Québec og New Brunswick). Universitetet i Laval har videre ledet prosjekter siden 2006 for å teste storskala sphagnum-produksjon på tidligere torvuttaksområder. Områdene blir restaurert tilbake til myr, og kan høstes igjen etter ≈ 100 år. Arealbruket blir i prinsippet ikke annerledes enn skogbrukets arealbruk hvor vi henter ut et produkt av fotosyntese med lange intervaller. I Norge har vi ikke tidligere arbeidet med paludikultur, men NIBIO har et pågående arbeid med å reetablere sphagnum vegetasjon på Glesmyra i Våler i Solør og tilsvarende arbeider pågår også på Andøya i Troms.

Kontrasten til en slik potensiell bærekraftig utnyttelse av torvressurser er uttakene av torv i utbyggingsprosjekter, som planlegges etter Plan og bygningsloven under arealformålet «bebyggelse og anlegg».

Oppsummert

NIBIO anbefaler at myndighetene utarbeider en helhetlig forvaltningsplan for torvressursene i Norge, slik at en oppnår en balansert forståelse av hvordan ulike tiltak bidrar til å redusere trusselen mot naturmangfold og utslipp av klimagasser. I den sammenheng er det viktig å understreke at uttak av torv til ulike jordmedier representerer en liten del av det samlede uttaket av torv i Norge.

Siden mangelen på fullgode erstatninger for torv i dyrkingsmedier vil føre til økt import av egnete, torvholdige dyrkingsmedier, vil arbeidsplasser og verdiskaping som i dag skapes gjennom torvdrift forflyttes til andre land, mens utslippene av klimagasser som følge av nedbrytningen av torvproduktene fortsatt skjer i Norge. Import av torvbaserte dyrkingsmedier vil også medføre økte klimagassutslipp, sammenlignet med om uttak og produksjon foregår innenlands.

Det er etter vår vurdering et betydelig forskningsbehov for å fremskaffe relevant fag- og tallgrunnlag for norske forhold. Kunnskapsgrunnlaget for gode alternativer til torv som vekstmedier bør styrkes.

NIBIO

NIBIO mener det foreslåtte forbudet mot næringsmessig uttak av myr har flere uheldige sider ved seg, og det bør vurderes om målet om beskyttelse av naturmangfold og reduserte klimagassutslipp kan nås på en smidigere måte gjennom andre virkemidler enn forbud. Dette vil gi rom for å ivareta flere viktige hensyn og kan på den måten legge til rette for mer helhetlige og bærekraftige løsninger.

Med vennlig hilsen

Per Stålnacke

Forskningsdirektør, NIBIO